

Tvrtka

Gašparić, Marko

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:496843>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet u Zagrebu
Katedra za trgovačko pravo i pravo društava

Marko Gašparić

TVRTKA

Diplomski rad

Mentor :
prof. dr. sc. Petar Miladin

Zagreb, siječanj 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. POJAM I GLAVNA OBILJEŽJA TVRTKE	2
2.1. Glavne odrednice pojma tvrtke	2
2.2. Pravni izvori.....	4
2.3. Pravna narav tvrtke.....	5
2.4. Nastanak i promjena tvrtke.....	6
2.5. Sastojci tvrtke.....	7
2.6. Načela tvrtke	12
2.6.1. Načelo istinitosti.....	12
2.6.2. Načelo jedinstvenosti	14
2.6.3. Načelo zakonitosti.....	15
2.6.4. Načelo različitosti i isključivosti.....	16
2.6.5. Načelo prvenstva	19
2.6.6. Načelo javnosti.....	21
3. UPORABA TVRTKE.....	22
4. PRIJENOS TVRTKE	25
5. PRAVNA ZAŠTITA TVRTKE	26
5.1. Zaštita tvrtke prema Zakonu o trgovačkim društvima	26
5.1.1. Zaštita <i>ex offa</i>	26
5.1.2. Zaštita tužbom.....	27
5.2. Zaštita tvrtke prema propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.....	29
5.3. Zaštita tvrtke prema propisima o intelektualnom vlasništvu.....	30
5.4. Kaznenopravna zaštita tvrtke	32
6. ZAKLJUČAK	33
LITERATURA.....	34

IZJAVA O IZVORNOSTI

Ja, Marko Gašparić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio drugim izvorima do onih navedenih u radu.

1. UVOD

Sam pojam tvrtke, kakav danas poznajemo, leži u latinskom izrazu firma, koji označava naziv određene institucije odnosno ime, naziv kojim se označava pravna osoba; ime pod kojim djeluje trgovačka ili neka druga organizacija¹. Definicija tvrtke postavljena je člankom 11. Zakona o trgovačkim društvima (dalje u tekstu: ZTD) prema kojoj je „tvrtka ime pod kojim trgovačko društvo posluje i pod kojim sudjeluje u pravnom prometu“. Međutim, u svakodnevnom govoru, ali i poslovnim časopisima i novinama, riječ tvrtka se veoma često koristi na pravno pogrešan način te se upotrebljava kao sinonim za riječ poduzeće. Tako vrlo često možemo čuti ili pročitati o „sudjelovanju ili o udjelima u tvrtki“, „tvrtki koja je ostvarila velik promet“, „prehrambenoj tvrtki“, „dolasku u tvrtku ili o odlasku iz nje“ i slično. Kako i najuglednije poslovne novine nisu imune na takve pogreške dokazuje primjer Poslovnog dnevnika koji na svojem internet portalu 28. studenog 2022.g. objavljuje članak pod nazivom „ Malim i srednjim tvrtkama država dala više od milijardu kuna“, a 29. studenog. 2022.g. članak koji nosi naziv „ Grad Rijeka s 30 milijuna kuna spašava Energo i kupuje 34 posto udjela talijanske tvrtke HERA“.

S obzirom na očiglednu učestalost pogrešne uporabe riječi tvrtka, odabrao sam upravo tvrtku kao temu svog rada kako bih razjasnio sve nejasnoće koje se vežu uz taj pojam te pružio detaljnu analizu instituta koji je iznimno važan u pravnom i gospodarskom životu. U daljnjem tekstu podrobnije ću razjasniti pravni i gospodarski pojam tvrtke, ukazati na značenje i ulogu koju ona igra u gospodarskom životu te se osvrnuti na propise koji reguliraju njezinu problematiku. Isto tako ću opisati način njezina nastanka i promjene, razraditi njezine sastojke, obvezne i fakultativne, te pružiti dubinsku analizu načela tvrtke koja u biti predstavljaju putokaz prema kojem se postupa u praksi te isčitava i tumači pojedine članke zakona, ali i zakon u cjelini. Na kraju ću prezentirati kako se tvrtka uporebljava i prenosi u gospodarskim odnosima gdje ću također upozoriti na ograničenja glede prijenosa koja su postavljena radi sprečavanja zabuna na tržištu te obraditi zaštitu tvrtke po različitim pravnim osnovama koja je moguća upravo zbog njene specifične pravne naravi.

¹ Vidović, A., Aktualna pitanja načela i zaštite tvrtke trgovačkog društva, Pravo i porezi, br. 12/13, Zagreb, 2013., str. 25

2. POJAM I GLAVNA OBILJEŽJA TVRTKE

2.1. Glavne odrednice pojma tvrtke

Tvrtka je ime pod kojim društvo posluje i sudjeluje u pravnom prometu. Imaju je i društva i fizičke osobe kada je to propisano zakonom. Tako primjerice Zakon o obrtu u članku 19. propisuje kako je tvrtka ime pod kojim obrt posluje, da sadrži naziv obrta, oznaku obrta, ime i prezime obrtnika i sjedište, a može sadržati i posebne oznake te da obrt može upotrebljavati i skraćenu tvrtku koja sadrži naziv obrta i ime i prezime obrtnika. Također je člankom 33. stavkom 4. istoga zakona propisano da obrt koji čine dvije ili više fizičkih osoba radi zajedničkog obavljanja gospodarske djelatnosti mora poslovati pod zajedničkom tvrtkom.

Uvijek je imaju društva pravne osobe a ostala društva samo kada je to određeno zakonom. Posebno je regulira ZTD u pogledu trgovačkih društava, a na te se odredbe poziva i Zakon o zadrugama kada se radi o tvrtki zadruge (članak 3.) i Zakon o osiguranju kada je riječ o tvrtki društva za uzajamno osiguranje (članak 356.). Akademik Jakša Barbić, najugledniji hrvatski stručnjak za područje prava društava, piše : „Od društava tvrtku nema ortaštvo, osim u slučaju kada se na toj osnovi udružuju osobe radi obavljanja djelatnosti, za što inače moraju imati tvrtku (spomenuti primjer obavljanja djelatnosti), ni tajno društvo. Tvrtku ima i kreditna unija (članak 2. stavak 3. i 4. Zakona o kreditnim unijama). Udruga nema tvrtku, nego ima naziv (članak 14. Zakona o udrugama).

Iako na tržištu društvo djeluje putem svog poduzeća, tvrtku nema poduzeće, već njegov nositelj. Budući da se upravo po tvrtki njezin nositelj razlikuje od ostalih pravnih subjekata, osnovna funkcija tvrtke ogleda se u individualiziranju društva². Tvrtka je trgovačko ime, odnosno ime kojim se trgovac služi u obavljanju svoje gospodarske djelatnosti s trećima. U tom smislu trgovačko društvo se u poslovnom prometu identificira s tvrtkom³. Prema tome, nositelj se pod tvrtkom upisuje u sudski registar i vodi u ostalim evidencijama, sudjeluje u sudskim i izvansudskim postupcima, služi se tvrtkom prilikom potpisivanja ugovora, zadužnica i vrijednosnih papira te pod njom stječe poslovni ugled. Činjenica da nositelj poduzeća na tržištu djeluje samo preko svog poduzeća i da to čini samo pod svojom tvrtkom

² Zlatović, D., Novi zakon o izmjeni Zakona o trgovačkim društvima i zaštita tvrtke u hrvatskom pravu, Hrvatska pravna revija, Zagreb, 2013., str.42

³ Gorenc, V., Komentar Zakona o trgovačkim društvima, 4. izmijenjena i dopunjena naklada, Zagreb, 2008., str. 30

ima kao posljedicu nerazdruživost tvrtke od poduzeća, ali se ne smije s poduzećem nikako zamijeniti. Zajedničko obilježje tvrtke i poduzeća je pripadanje nositelju. Stoga se tvrtka ne može prenijeti na drugoga odvojeno od poduzeća o čemu će biti kasnije riječ u daljnjem poglavlju⁴.

Važno je napomenuti da je tvrtku potrebno razlikovati od imena koje ima neka osoba. Kada se radi o društvima, razlika se može uvidjeti po tome što se nečijim imenom može koristiti i kao dijelom tvrtke, međutim tada je riječ o članu društva koji dopušta da njegovo ime bude dio tvrtke ili da to bude ime neke osobe izvan društva. Član društva u pravnom je smislu osoba odvojena od društva pa uporaba imena člana u tvrtki ne znači da je član postao nositeljem poduzeća, zbog toga što je to uvijek društvo. I kad je riječ o fizičkim osobama, trgovcu pojedincu ili obrtniku, ime takve osobe samo je dio tvrtke. Tvrtkom se, a ona osim imena i prezimena neke osobe ima druge sastojke, označuje ta fizička osoba kao nositelj poduzeća, a imenom i prezimenom ta fizička osoba u privatnom životu odvojenom od onog poslovnog⁵. Takvo razlikovanje ima i pravne posljedice, primjerice glede odgovornosti za obveze, jer nekada za to može biti odlučno u kojem je svojstvu fizička osoba preuzela neku obvezu. Isto tako, spomenuto razlikovanje je važno za primjenu propisa. Naime o činjenici da je ugovor sklopljen pod tvrtkom ili u svoje ime ovisi koje će se zakonske odredbe primjenjivati.

S obzirom na to da tvrtku ima samo nositelj poduzeća, ne smije je se poistovjećivati s poduzećem, jer je tvrtka samo ime pod kojim se označuje onaj tko ima poduzeće, a u gospodarskom smislu poduzeće. Također se tvrtka ne smije poistovjetiti ni s imenom poslovne jedinice ili pogona kao ustrojbenog dijela poduzeća koji pripada njezinu nositelju, iako se uz tvrtku, radi pobližeg označavanja jedinice o kojoj je riječ, može ali ne mora, dodati i ime kojim se taj dio poduzeća naziva i tako iskazati da se radi o nositelju poduzeća i njegovu djelovanju u sklopu određene ustrojbene jedinice⁶. Isto tako, tvrtku je potrebno razlikovati od zaštitnog znaka. Ključna razlika između dva pojma je ta da tvrtka predstavlja znak koji ukazuje na određeni gospodarski subjekt, to jest nositelja poduzeća, dok zaštitnim znakom nositelj poduzeća označava robu ili uslugu koja proizlazi iz njegova poduzeća. Iz toga se može zaključiti da se zaštitnim znakom štiti ono što nositelj poduzeća čini na tržištu. U tvrtku

⁴ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 307

⁵ Ibidem, str. 308

⁶ Ibidem, str. 310

se može unijeti zaštitni znak izražen riječima, ali ne i crtežom. On se ravna prema pravilima koja vrijede za prava industrijskog vlasništva. To ne znači da se uz tvrtku ne može koristiti i crtežom, ali budući da crtež nije njezin konstitutivni dio, ne uživa pravnu zaštitu koja se pruža tvrtki, što dakako ne znači da ne može biti pravno zaštićen, samo što se to tada čini prema drugim osnovama⁷.

2.2. Pravni izvori

Materiju tvrtke uređuju mnogobrojni domaći i međunarodni propisi. Najvažniji propisi hrvatskog prava koji se odnose na tvrtku su: a) Zakon o trgovačkim društvima, b) Zakon o zadrugama, c) Zakon o obrtu, d) Zakon o trgovini, e) Zakon o ustanovama, f) Zakon o udrugama i g) Zakon o sudskom registru.

Pariška konvencija za zaštitu industrijskog vlasništva propisuje pravila koja se odnose na zaštitu trgovačkih imena u svim državama članicama Konvencije. Članak 8. Pariške konvencije koji je inače uvršten u Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva propisuje sljedeće : „Trgovačko ime štiti se u svim zemljama Unije bez obveze podnošenja prijave ili registracije, bilo ono ili ne dio nekog žiga". Ta je odredba široko formulirano pravilo, koja ostavlja dovoljno prostora za nacionalnu implementaciju u zakonodavstvima država članica. Ona sadrži tri elementa koji određuju nacionalnu implementaciju, ali se pritom ostavlja dovoljno slobode u koncipiranju zaštite na nacionalnim razinama. Elementi o kojima je riječ su sljedeći : 1.) države članice Pariške konvencije moraju predvidjeti zaštitu trgovačkih imena, 2.) zaštita se mora pružati neovisno o uvjetima registracije, 3.) zaštita mora biti posebna i neovisna o zaštiti koja je predviđena za žigove, čak i kad je trgovačko ime također registrirano kao žig. Sloboda koja je državama članicama Konvencije ostavljena prilikom implementacije u nacionalna zakonodavstva sastoji se od dva područja. Prvo područje se odnosi na definiranje što sve tvori tvrtku, a zatim i na uvjete koji se moraju ispuniti u nazivu kao preduvjetu trgovačkog imena. Drugo područje ostavljeno državama članicama jest opseg zaštite u odnosu na tvrtke. Naime zaštita trgovačkog imena nije apsolutna i u pravilu se određuje u odnosu na jedan ili oba čimbenika, to jest na područje poslovne aktivnosti na kojem se tvrtka koristi, odnosno na zemljopisno područje na kojem

⁷Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 310

tvrtka uživa reputaciju⁸.

2.3. Pravna narav tvrtke

Prilikom određivanja pravne naravi tvrtke potrebno je poći od njezine vezanosti za nositelja poduzeća, jer ona predstavlja ime koje određenu pravnu osobu veže s njezinim poduzećem. Nužna posljedica takvog određenja je posebna pravna zaštita takvog imena. Imatelj tvrtke također ima pravo uporabe tvrtke u odnosu na sve treće. Takvo njegovo pravo je apsolutno, što znači da djeluje prema svakome. Iz toga možemo zaključiti da je tvrtka osobno pravo koje ima imovinskopravnu funkciju. Ovdje je, dakle, riječ o dvostrukoj pravnoj naravi tvrtke, odnosno ona je osobno i imovinsko pravo koja se prava jedno od drugoga ne odvajaju, pa je najtočnije reći da se radi o jedinstvenom pravu koje se sastoji od spomenutih dvaju komponenata⁹. Kao imovinsko pravo, a s obzirom na svoju razlikovnu funkciju, tvrtka ima obilježja prava industrijskog vlasništva s pravnim učincima koji iz toga proizlaze. Iako je, naime, riječ o osobnom pravu, ne može se zaboraviti činjenica da je tvrtka značajna gospodarska vrijednost zbog toga što se uz nju veže *goodwill* poduzeća čije se poslovanje iskazuje tvrtkom i s kojom se ono određuje prema trećima. Radi toga se i postavljaju ograničenja glede raspolaganja tvrtkom kako bi ona obavila spomenutu gospodarsku funkciju. Kako mogućnost raspolaganja tvrtkom postoji, možemo zaključiti kako se ne radi o strogo osobnom pravu neodvojivom od njezinog imatelja¹⁰.

Iako se radi o imovinskom pravu, ono se ne može oduzeti, a isto tako ne može biti predmetom ovrhe, jer je prijenos tvrtke s jedne osobe na drugu moguć samo uz istodobni prijenos poduzeća za koje se ona vodi, ili barem njegova bitna ili pretežna dijela¹¹. Također ju se ne može ni založiti zato što poduzeće kao cijelina ne može biti predmetom zaloge, a ne može ju se ni oduzeti, primjerice eksproprijacijom. U tome imovinskopravna komponenta toga prava ustupa pred onom osobnom.

⁸Zlatković, D., Novi zakon o izmjeni Zakona o trgovačkim društvima i zaštita tvrtke u hrvatskom pravu, Hrvatska pravna revija, Zagreb, 2013., str.44

⁹ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 310-311

¹⁰ Ibidem

¹¹ Vidi članak 23. ZTD-a

2.4. Nastanak i promjena tvrtke

Tvrtka (kao i samo društvo) nastaje upisom u sudski registar. Kad se društvo pravna osoba upiše u taj registar, nastaje i tvrtka, jer je ona jedan od podataka koji se upisuju u registar. Riječ je o neizostavnom elementu upisa jer ako nema podataka o tvrtki, registarski sud neće izvršiti upis. Ono isto tako prestaje tek kad se društvo briše iz sudskog registra¹². Kako će glasiti tvrtka prepušteno je na odabir trgovačkom društvu, a određuje se izjavom o osnivanju društva, društvenim ugovorom, statutom ili pravilima, ovisno o kojem je tipu društva riječ¹³. Bitno je da se to čini u pravnom aktu na temelju kojega se društvo upisuje u sudski registar tako da bi upisom u taj registar nastala pravna osoba koja u vrijeme nastanka mora imati tvrtku.

Na isti način kako se određuje, tvrtka se i mijenja. U spomenutim pravnim aktima potrebno je utvrditi i način promjene tvrtke. Njima se određuje tko je u društvu nadležan za izmjenu tvrtke. Tamo navedeni organ može donijeti odluku o promjeni tvrtke (primjerice uprava dioničkog društva uz suglasnost nadzornog odbora). Ukoliko se u tim aktima ne odredi ništa u pogledu izmjene tvrtke, ona se može izmijeniti samo na način kako je i određena, dakle izmjenom pravnog akta u kojem je određena. Ako su za to ovlašteni, što ovisi o tipu društva, neki organ ili članovi društva da to učine svojom odlukom, tvrtka se može promijeniti, a da se ne izmjeni taj akt. U tim slučajevima bi se na temelju odluke o promjeni mogla promjena tvrtke upisati u sudski registar, s time da bi organ društva ili njegovi članovi ovlašteni za izmjenu ustrojbenog akta društva bili dužni u primjerenom roku izmjenom tog akta uskladiti stanje u njemu sa stanjem nakon donošenja odluke o promjeni tvrtke¹⁴.

Odredba ZTD-a koja se odnosi na izmjenu tvrtke unesena je u Zakon ponajprije zbog potreba poslovne prakse. Može se, naime, pokazati potreba da se hitno izmijeni tvrtka društva, primjerice da bi se time iskazala neka nova poslovna orijentacija društva, i to brzo iskazalo na tržištu, a izmjena ustrojbenog akta društva bi iziskivala puno vremena te značajan trošak sazivanja i održavanja skupštine. Radi toga je praktično i gospodarski opravdano da se na to ne gubi vrijeme i društvo ne izloži nepotrebnim troškovima, da se tvrtka izmijeni odlukom

¹² Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 309

¹³ Vidi članak 11. stavak 3. ZTD-a

¹⁴ Ibidem str. 312

ovlaštenih organa ili članova društva, a da se taj akt uskladi sa stvarnim stanjem kasnije, kada će se ionako sazvati organ nadležan za izmjenu temeljnog akta¹⁵.

2.5. Sastojci tvrtke

Sastojci tvrtke propisani su ZTD-om. Obzirom na sastojke, tvrtka može biti osobna, stvarna ili mješovita. Osobna tvrtka je ona u kojoj se, osim obveznih sastojaka koje mora imati svaka tvrtka, nalaze i imena nekih osoba, u pravilu građanska imena i prezimena (npr. Marin Marinović) ili samo prezimena članova fizičkih osoba (npr. Marinović, Antić) ili dijelovi tvrtke člana društva (npr. Astra). Stvarna tvrtka je ona koja ima fantazijsko ime koje upućuje na predmet poslovanja (npr. Trgopromet), a nekad samo naznaku koja upućuje na predmet poslovanja. Mješovita tvrtka ima i imena i fantazijsko ime ili naznaku koja upućuje na predmet poslovanja (npr. Bravarija Antić)¹⁶. Ovisno o tipu društva, propisuje se što mora sadržavati tvrtka¹⁷, o čemu ovisi hoće li biti osobna, stvarna ili mješovita. Za naše tvrtke, osim one trgovca pojedinca se može kazati da su stvarne ili mješovite. Sastojci tvrtke mogu biti obvezni i fakultativni. Obvezni su sastojci oni za koje se propisuje da ih tvrtka mora sadržavati te bez kojih se tvrtka ne može upisati u sudski registar, jer nije valjana. Ti sastojci su sljedeći : 1. naznaka kojom se pobliže obilježava ime društva, 2. naznaka predmeta poslovanja, 3. oznaka kojom se upućuje na tip društva, 4. naznaka posebnog stanja ako se društvo u njemu nalazi, 5. sastojci koji se zahtijevaju za tvrtku društava osoba¹⁸.

¹⁵ Ibidem str. 313

¹⁶ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 314

¹⁷ Članak 13. stavak 2. ZTD-a : „ Uz sastojke navedene u stavku 1. ovog članka,

1. tvrtka javnoga trgovačkog društva mora sadržavati riječi "javno trgovačko društvo" ili naznaku "j.t.d."

2. tvrtka komanditnoga društva mora sadržavati riječi "komanditno društvo" ili naznaku "k.d."

3. tvrtka dioničkog društva mora sadržavati riječi "dioničko društvo" ili naznaku "d.d."

4. tvrtka društva s ograničenom odgovornošću mora sadržavati riječi "društvo s ograničenom odgovornošću" ili naznaku "d.o.o.", a jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću riječi "jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću" ili oznaku "j.d.o.o."

5. tvrtka gospodarskog interesnog udruženja mora sadržavati riječi "gospodarsko interesno udruženje" ili oznaku GIU.

¹⁸ Ibidem

Ime društva moguće je pobliže obilježiti riječima koje mogu biti nazivi onoga što se želi istaknuti u tvrtki, složenice sastavljene od riječi ili dijelova riječi, skraćenice, slova koja obilježavaju ime, osobna imena, ime i prezime neke osobe, zemljopisno ime, logotip i druge koje dovoljno obilježavaju ime i individualiziraju ga prema shvaćanjima poslovnog prometa.

Izbor riječi je u pravilu slobodan, samo je potrebno paziti da riječ zadovoljava potrebu. Glede jezika i opsega tvrtke postoje stanovita pravila koja je potrebno poštovati. Riječ „Hrvatska“ te njezine izvedenice, kao i zastava i grb Republike Hrvatske, uključivši i njihovo oponašanje, mogu se unijeti u tvrtku samo uz suglasnost Vlade RH ili državnog tijela koje ona za to ovlasti. To državno tijelo je Ministarstvo nadležno za poslove uprave¹⁹. Suglasnost se izdaje u upravnom postupku, a bez priložene suglasnosti za uporabu spomenutih riječi, grba i zastave registarski sud neće upisati tvrtku koja ih sadržava u sudski registar. Time se štite ugled i dignitet države i državnih oznaka²⁰. Isto su tako postavljena ograničenja glede uporabe imena, grbova, zastava i drugih državnih amblema ostalih država i međunarodnih organizacija, a slično vrijedi i za službene znakove za kontrolu i garanciju kvalitete. Navedeni sastojci mogli bi se unijeti u tvrtku samo uz dopuštenje nadležnog organa odgovarajuće države ili međunarodne (međudržavne) organizacije, te u slučaju da su ti sastojci sadržani u tvrtki ili u imenu osnivača koji se unose u tvrtku trgovačkog društva²¹.

U tvrtku se može unijeti ime ili dio imena neke osobe samo uz njezin pristanak, a ukoliko je ta osoba umrla, uz pristanak njezinih nasljednika²². Uneseno ime dio je imena društva koje se tako rabi umjesto neke druge riječi, a može se i dodati nekoj drugoj riječi. Pristanak osobe potrebno je izjaviti u pisanom obliku i priložiti prijavi za upis. Pristanak nije potreban ako se u tvrtku unosi samo osobno ime, a ne i prezime neke osobe, jer to ime nije svojstveno samo njoj i njegovom se uporabom ne upućuje na drugu osobu. Ako se radi o početnom slovu imena i o prezimenu, pristanak će biti potreban, jer se time već upućuje na određenu osobu²³.

Pri unošenju u tvrtku imena umrle osobe zahtijeva se pristanak njezinih nasljednika koji se

¹⁹ Vidi članak 15. stavak 1. ZTD-a

²⁰ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 317

²¹ Vidi članak 15. stavak 1. i 2. ZTD-a

²² Vidi članak 16. ZTD-a

²³ Ibidem str. 318

dokazuju rješenjem o nasljeđivanju. Nema li nasljednika, pristanak moraju dati svi oni koji imaju položaj nasljednika. Pristanak se pritom daje u istom obliku kao i kada ga daje živa osoba o čijem imenu je riječ. U tvrtku se može unijeti i ime ili dio imena neke povijesne ili druge znamenite osobe samo uz njezin pristanak, a ako je ta osoba umrla, samo ako ga se koristi na prikladan način uz pristanak nasljednika. O tome koristi li se imenom osobe na prikladan način odlučuje sud. Ako je član društva drugo društvo koje se također želi navesti u tvrtki, to se čini navođenjem njegove skraćene tvrtke (primjerice Franić Astra, d.o.o.). U tome, međutim, ne treba pretjerivati, pa je granica unošenja tvrtke u tvrtku u tome da to ne dovede do zabune na tržištu²⁴.

Vrijeđa li trgovačko društvo svojim poslovanjem ili na koji drugi način čast i ugled osobe čije je ime uneseno u tvrtku, ta osoba, a ako je riječ o umrloj osobi, njezini nasljednici imaju pravo tražiti brisanje njezina imena iz tvrtke društva. Zahtjev mogu postaviti i nasljednici ili oni koji imaju položaj nasljednika osobe koja je za života pristala da se njezino ime rabi u tvrtki. Ukoliko društvo ne postupi po zahtjevu nasljednika ili osoba koje imaju položaj nasljednika, oni svoj zahtjev mogu ostvarivati tužbom. Tužba se podiže protiv društva i njome se traži brisanje imena iz tvrtke, a teret dokaza da su ispunjene pretpostavke koje opravdavaju brisanje imena je na tužitelju²⁵.

Glede cijele druge glave ZTD-a (glave u kojoj se definira tvrtka trgovačkog društva) najviše puta se mijenjao članak 20. ZTD-a i to njegov prvi stavak. Od samog donošenja izvornog teksta ZTD-a iz 1993., strogo je propisano da tvrtka trgovačkog društva mora biti na hrvatskom jeziku. To pravilo je nadopunjeno dva puta. Prva dopuna iz 2003. jasno je odredila da tvrtka mora biti na latiničnom pismu, dok je druga dopuna iz 2007. uvela mogućnost korištenja arapskim brojevima²⁶. Iznimno od temeljnog pravila, u tvrtku je moguće unijeti pojedine riječi na mrtvom jeziku, dok riječi na drugim stranim jezicima mogu biti unesene samo ako: one čine ime, odnosno tvrtku člana društva ili robni ili uslužni žig člana zaštićen u RH, ako su uobičajene u hrvatskom jeziku te ako za njih nema uobičajene riječi u hrvatskom jeziku²⁷. Posljednjom izmjenom iz 2013. dopušta se i uporaba službenog jezika bilo koje

²⁴ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 321

²⁵ Ibidem

²⁶ Bračun, M., Tvrtka društva, FIP - Financije i pravo, Vol. 5 No. 1, 2017., str.129

²⁷ Vidi članak 20. stavak 2. ZTD-a

države članice Europske unije. Sada taj stavak glasi: „Naznaka imena tvrtke trgovačkog društva mora biti na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu ili na službenom jeziku države članice Europske unije i latiničnom pismu, a mogu se koristiti i arapski brojevi. Ostali sastojci tvrtke moraju biti na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu”.

Nastavno na ovu temu donosim zanimljiv primjer iz sudske prakse.

„Rješenjem Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske (dalje u tekstu: VTSRH) broj: Pž-5034/05-3 od 22. studenog 2005.g.²⁸ odbija se žalba kao neosnovana, a rješenje trgovačkog suda u Rijeci od 17. lipnja 2005.g. potvrđuje”.

„Naime prema obrazloženju prvostupanjskog rješenja, trgovački Sud u Rijeci je odbacio prijavu za upis u sudski registar, jer je temeljem članka 45. stavak 3. Zakona o sudskom registru pozvao predlagatelja zaključkom od 7. lipnja 2005. godine da u roku od 8 dana ispravi i dopuni prijavu, pa kako predlagatelj nije dostavio uz prijavu, osim potvrde o uplati temeljnog kapitala, naziv tvrtke na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu, to je temeljem članka 45. stavak 5. Zakona o sudskom registru odlučio kao u izreci”. Protiv prvostupanjskog rješenja žalio se predlagatelj navodeći da je takav zahtjev suda neutemeljen, jer je obrazloženje napisano latiničnim pismom, a ime prvog slova je ime arapskog pisma – abecede. Predložio je da se žalba usvoji i izda rješenje o osnivanju društva ELIF d.o.o.

VTSRH nije mogao prihvatiti žalbene navode predlagatelja kao osnovane, jer zaista riječ ELIF na arapskom jeziku predstavlja naziv za slovo, a to je stranog porijekla, te se ne može koristiti za naziv odnosno ime pravnog subjekta, nego bi se samo mogao koristiti prijevod pojma odnosno imena naziva ELIF, a to predlagatelj nije ponudio. Stoga je iz navedenih razloga valjalo odbiti žalbu predlagatelja kao neosnovanu i potvrditi rješenje suda prvog stupnja.

U tvrtki svakog društva mora se nalaziti oznaka koja upućuje na tip društva o kojemu je riječ. Takva se oznaka može ispisati punim riječima, ali je uobičajeno da se to čini kraticama, i to malim slovima odvojenim točkama. Tako primjerice tvrtka društva s ograničenom odgovornošću mora sadržavati riječi „društvo s ograničenom odgovornošću” ili oznaku „d.o.o.”. Posebno se još člankom 13. stavkom 3. ZTD-a propisuje da „ako je član u javnom trgovačkom društvu ili komplementar u komanditnom društvu neko društvo, u tvrtki se mora navesti tvrtka ili skraćena tvrtka tog društva. U tim je slučajevima to tada obvezni sastojak

²⁸ <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/VTSRH201G2005SPzB5034A053>

tvrtke koji se dodaje onima koji su obvezni za tvrtku svakog društva.

Naposlijetku, kao obvezni sastojak tvrtke se pojavljuje oznaka posebnog stanja ukoliko se društvo u njemu nalazi. Riječ je o likvidaciji i o stečaju (članak 18. ZTD-a). Zbog zaštite trećih ovakvo stanje potrebno je označiti i u tvrtki trgovačkog društva i to na način da se postojećoj tvrtki dodaju oznake “u stečaju” ili “u likvidaciji”, što se mora upisati i u sudski registar. Koliko je važno dodavanje te oznake može se razaznati iz sljedećeg primjera iz sudske prakse : Rješenjem VTSRH broj: Pž 2102/05-3 od 19.4.2005.g.²⁹ ukinuto je rješenje Trgovačkog suda u Slavonskom Brodu i predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovni postupak. Naime, u konkretnom slučaju, sumarni eliminacijski stečajni postupak zaključen je nad stečajnim dužnikom COMMERCE KLJAJIĆ d.o.o, a ne nad COMMERCE KLJAJIĆ d.o.o. za izgradnju, trgovinu, usluge i uvoz-izvoz “u likvidaciji”. Pobijano rješenje ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati, obzirom o navedenim odlučnim činjenicama postoji proturječnost između onoga što se u razlozima pobijanog rješenja navodi o sadržaju rješenja o otvaranju i zaključenju postupka sumarnog eliminacijskog stečaja od 18. listopada 2004. godine i samog tog rješenja. Osim toga, nije moguće ispitati da li se navedeno rješenje o zaključenju postupka sumarnog eliminacijskog stečaja odnosi upravo na subjekt upisa COMMERCE KLJAJIĆ d.o.o. “u likvidaciji”, Zbjeg bb, obzirom prema odredbi članka 18. Zakona o trgovačkim društvima tvrtki trgovačkog društva koje je u likvidaciji dodaje se oznaka “u likvidaciji”, te se tako upisuje u sudski registar. Registarski sud može upisati brisanje konkretnog subjekta upisa samo temeljem rješenja o otvaranju i zaključenju sumarnog eliminacijskog stečajnog postupka nad COMMERCE KLJAJIĆ d.o.o. “u likvidaciji” ukoliko je sumarni eliminacijski stečajni postupak proveden nad tim subjektom sukladno odredbi članka 70. Zakona o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona (NN br. 129/00)”.

Fakultativni sastojci tvrtke mogu se unositi uz uvjet da tvrtka time ne postane nepregledna i da ne sprječava jasno razlikovanje prema drugim tvrtkama. Tim se sastojcima tvrtku nastoji učiniti što različitijom od ostalih ili se žele istaknuti neka posebna svojstva, primjerice starost tvrtke, predmet poslovanja ili pripadnost nekoj grupaciji. S fakultativnim sastojcima ne valja pretjerivati, osobito zato da se ne izgubi važnost obveznih sastojaka koji su ipak bitni za

²⁹ http://www.iusinfo.hr/CaseLaws/Content.aspx?SOPI=VTSRH201G2005SPzB2102A053&Doc=VSKT_RGSUD_HR

temeljnu funkciju tvrtke, odnosno za individualizaciju gospodarskog subjekta kojeg označuje. Brana tome je i granica koja je propisana za opseg tvrtke.³⁰

2.6. Načela tvrtke

Svaka grana prava ima određene početne postavke, temeljne vrijednosti, odnosno načela na kojima počiva. Opći je cilj i svrha načela da budu temelj po kojem se postupa u praksi te na kojem se isčitavaju i tumače pojedini članci zakona te zakon u cjelini. Neovisno o tome radi li se o procesnim ili materijalnim zakonima privatnopravne ili javnopravne prirode, načela predstavljaju jedan od najznačajnijih, temeljnih i početnih elemenata³¹. Načela na kojima se temelji pravni režim tvrtke propisuje ZTD kao jedini zakon kojim se to područje sustavno uređuje. Neka od njih propisuje neposredno dajući im i ime, a neka proizlaze iz načelnih odredaba kojima uređuje tvrtku. Taj zakon izričito propisuje ili to proizlazi iz odredaba kojima uređuje tvrtku : a) načelo istinitosti, b) načelo jedinstvenosti, c) načelo zakonitosti, d) načela različitosti i isključivosti, e) načelo prvenstva, f) načelo javnosti i g) načelo stalnosti. Tim se načelima postavljaju pravila koja vrijede za sve vrijeme postojanja tvrtke i primjenjuju se na njezino nastajanje, sadržaj, uporabu i zaštitu. Njihov osnovni cilj je uspostaviti opći aksiološki okvir prvog i najvažnijeg identifikatora nekog društva - naziva pod kojim društvo posluje na nekom mjerodavnom tržištu i kojim se prezentira potrošačima i konkurentima. Među navedenim načelima nema hijerarhijskog odnosa, ali ponekad jedno ustupa pred drugim kad za to postoje posebno opravdane potrebe³².

2.6.1. Načelo istinitosti

Prvo od načela koje ZTD uspostavlja u okviru pravnog instituta trgovačkog društva je načelo istinitosti. Tako je člankom 12. ZTD-a propisano da podaci navedeni u tvrtki moraju biti istiniti. Iz ovakvog zakonskog određenja proizlazi da tvrtka trgovačkog društva ne smije sadržavati neistine podatke koji bi treću osobu mogli dovesti u zabludu. To je značajno zbog

³⁰Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 325

³¹Trkanjec, M., Načela tvrtke kao osnova identifikacije trgovačkih društava, Hrvatska pravna revija, 2018., str.22

³² Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 326

toga što bi u tvrtki društva trebali biti naznačeni i predmet poslovanja i tip društva. Ta dva sastojka višestruko su relevantna zato što će predmet poslovanja biti veoma značajan glede određivanja na kojem mjerodavnom tržištu to društvo djeluje te konkurira ostalim društvima, dok iz oznake tipa društva u tvrtki treće osobe mogu saznati kako su postavljeni interni odnosi u društvu, odgovara li tko za obveze društva i na koji način, tko zastupa društvo i slično. Prema tome, ako se treća osoba pouzda u podatke unesene u tvrtku društva, a ti podaci su neistiniti, moglo bi doći do pobijanja poduzetih pravnih radnji, ali i do odgovornosti za štetu³³. Podatci u tvrtki ne smiju navesti treće osobe na pogrešan zaključak o obilježjima društva koja se iskazuju u tvrtki. Njima se ne smije nikoga dovesti u zabludu. Za to se ne traži namjera već je dovoljno objektivno postojanje mogućnosti dovođenja drugoga u zabludu³⁴. Prema tome, sama činjenica je li ili nije treća osoba dovedena u zabludu relevantna je za tu konkretnu osobu, ali u pogledu samog prava društava i odgovornosti tog društva zbog nepoštovanja načela istinitosti ono postoji već u samoj mogućnosti povrede, neovisno o tome je li do povrede zaista došlo.

Nadalje, s obzirom na to da tržište i djelovanja na tržištu nisu fiksna i stabilna, već iznimno promjenjiva, sve te promjene moraju se odraziti i na sama društva koja na njima djeluju. Prema tome, ako neko društvo mijenja tip ili predmet poslovanja, prijeko je potrebno mijenjanje tih podataka u tvrtki društva. Ukoliko društvo promijeni neku djelatnost koja čini njegov predmet poslovanja i naznačena je u tvrtki, mora promijeniti i tvrtku na način da se iz nje izostavlja naznaka one djelatnosti koju društvo više ne smatra predmetom svog poslovanja. S druge strane, mijenjanje tipa društva također zahtjeva izmjene zbog toga što različiti tipovi društava imaju propisana različita funkcionalna i ustrojbeno pravila³⁵. Načelo istinitosti ne zahtjeva da se u tvrtki navedu svi mogući podaci o društvu, ono ne zahtjeva sveobuhvatni prikaz društva. U tvrtku se unosi ono što je uobičajeno u prometu za brzo i jasno predstavljanje društva, a to je izraženo u sastojcima tvrtke za koje Zakon traži da ih ona mora imati, s time da društvo može unijeti i neke fakultativne sastojke do najvećega propisanog opsega tvrtke, ali ono što se tako unese, mora odgovarati stvarnom stanju³⁶. Naposljetku,

³³ Trkanjec, M., Načela tvrtke kao osnova identifikacije trgovačkih društava, Hrvatska pravna revija, 2018., str.23

³⁴ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 327

³⁵ Trkanjec, M., Načela tvrtke kao osnova identifikacije trgovačkih društava, Hrvatska pravna revija, 2018., str.23

³⁶ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 327-328

valja napomenuti da upisivanje neistinitih podataka u tvrtku predstavlja kazneno djelo, koje je nazvano neovlaštena uporaba tuđe tvrtke. Tako je propisano da će se kazniti kaznom zatvora do tri godine onaj tko neovlašteno uporabi tuđu tvrtku ili u nju unese obilježja koja stvaraju zabunu glede predmeta poslovanja trgovačkog društva, identiteta ili povezanosti s drugim društvom, i na taj način pribavi imovinsku korist ili prouzroči štetu³⁷. Iz svega navedenoga proizlazi da ne postoji samo mogućnost pobijanja pravnih radnji i traženja naknade štete prema odredbama ZOO-a, već je propisana i kaznenopravna zaštita od povrede načela istinitosti tvrtke.

2.6.2. Načelo jedinstvenosti

ZTD-om je propisano da svaki dio trgovačkog društva mora poslovati pod istom tvrtkom, s time da joj se može dodati oznaka koja upućuje na to da se radi o dijelu društva. Taj dio ne mora nužno biti ustrojen kao podružnica. To ovisi o unutarnjem ustroju društva, o čemu trgovačko društvo odlučuje u potpunosti autonomno³⁸. Tako društvo može imati poslovnice, poslovne jedinice, ispostave, filijale ili neki drugi oblik koji nije uređen odredbama ZTD-a, kao što podružnica jest. Kada se radi o podružnici, koja se prema članku 8. ZTD-a upisuje u sudski registar, na tvrtku podružnice se na odgovarajući način primjenjuju odredbe ZTD-a o tvrtki trgovačkog društva. ZTD-om je propisano da tvrtka podružnice mora sadržavati : a) tvrtku ili skraćenu tvrtku trgovačkog društva, b) naznaku djelatnosti podružnice i c) riječi iz kojih je vidljivo da se radi o podružnici (članak 26. ZTD-a). U svemu ostalom na tvrtku podružnice primjenjuje se sve ono što vrijedi za tvrtku društva. U odluci o osnivanju podružnice mora se (između ostalog) obvezatno navesti tvrtka i sjedište njezina osnivača i tvrtka i sjedište podružnice³⁹.

Posljedica načela jedinstvenosti sadržanog u članku 22. ZTD-a je ta da svako društvo može imati samo jedno poduzeće, odnosno da poduzeće društva čini u ustrojbenom smislu sve ono preko čega društvo posluje. To stajalište zauzima i VTSRH u presudi Pž 3008/2004-3 od 20. veljače 2007.g., navodeći kako se „tvrtka ne može prenijeti na drugoga odvojeno od

³⁷ Vidi članak 261. Kaznenog zakona

³⁸ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 328

³⁹ Petrović, S. i Ceronja, P., Osnove prava društava, Deveto izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2019., str. 27

poduzeća". Takvim stajalištem i zakonskim uređenjem zaštićeni su pošteni treći, koji ulazeći u pravne i poslovne odnose s određenim dijelovima poduzeća nekog društva (podružnica, poslovna jedinica i sl.) mogu biti sigurni u to da ulaze u poslovno-pravni odnos s društvom kojem taj dio poduzeća pripada. Naime, kada bi se dopustilo da društvo ima nekoliko poduzeća, ona bi se sva iskazivala pod istom tvrtkom društva pa bi na tržištu treći mogli steći pogrešan dojam da društvo posluje samo preko onog poduzeća preko kojega netko s društvom ulazi u poslovni odnos, a također bi to moglo dovesti i do iznenađenja i pogrešne procjene potencijalnih vjerovnika društva glede odgovornosti za obveze društva⁴⁰.

Tvrtki društva može se dodati oznaka koja upućuje na to da se radi o dijelu društva. Ne traži se svojstvo podružnice, već, jednostavno, da bi društvo iskazalo različitost poslova kojima se bavi u pojedinim pogonima ili npr. poslovnim jedinicama, svojoj tvrtki može dodati oznake kojima pokazuje da njegovo poduzeće ima dijelove koji posluju pod istom tvrtkom, odnosno u sklopu istog poduzeća.

2.6.3. Načelo zakonitosti

Načelo zakonitosti sadržano je u članku 28. ZTD-a prema kojem će sud odbiti upisati u sudski registar tvrtku koja nije u skladu s odredbama tog zakona. Ono je jedno od triju ZTD-om propisanih načela zaštite tvrtke. Naime, pravo na tvrtku je apsolutno privatno pravo koje odgovara pravu na ime fizičke osobe. Iz toga proizlazi da povrijeđeni pri neovlaštenoj upotrebi tvrtke ima privatno-pravni zahtjev za zaštitu tvrtke. Stoga će sud odbiti prijedlog za upis tvrtke u sudski registar koji je u suprotnosti sa ZTD-om⁴¹. Dakle predmetno načelo nije izriječno usmjereno na ono što tvrtka treba imati ili koje karakteristike moraju biti ispunjene, već je fokus ovog načela na tome što sud mora napraviti ako tvrtka nema sve što je ZTD-om propisano, ili ima nešto što prema ZTD-u ne bi smjela imati. Slijedom navedenog, temeljne su funkcije ovog načela - zaštita i sankcija⁴².

⁴⁰ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 328-329

⁴¹ Gorenc, V., Komentar Zakona o trgovačkim društvima, 4. izmijenjena i dopunjena naklada, Zagreb, 2008., str. 45

⁴² Trkanjec, M., Načela tvrtke kao osnova identifikacije trgovačkih društava, Hrvatska pravna revija, 2018., str.25

Provođenju načela zakonitosti služe i odredbe Zakona o sudskom registru i Pravilnika o načinu upisa u sudski registar koje propisuju kad će se uopće dopustiti upis u sudski registar. Kontrolna uloga suda nije ispunjena samo ispitivanjem jesu li sastojci tvrtke u skladu sa Zakonom, jer on prilikom ispitivanja jesu li ispunjeni uvjeti za upis ocjenjuje i druge okolnosti, posebice one koje proizlaze iz primjene načela prvenstva. Pri ispitivanju sadržaja tvrtke sud će najprije usporediti njezine sastojke s onim što propisuje Zakon, a načelo zakonitosti omogućuje mu da ne dopusti upis u sudski registar ako nema nekog propisanog sastojka, ako tvrtka ima takav sastojak, ali on nije u skladu s nekom odredbom Zakona, uključujući i pravila koja proizlaze iz drugih načela tvrtke na koja se zakon poziva ili koja iz njega posredno proizlaze. Stoga pojam zakona ovdje ne treba tumačiti usko u smislu izričite zakonske odredbe, nego valja postupiti elastičnije i normu tumačiti u smislu ostvarenja funkcije tvrtke u poslovnom prometu⁴³.

2.6.4. Načelo različitosti i isključivosti

Iako su u ZTD-u sadržana u dva različita članka, načelo različitosti i načelo isključivosti su nerazdruživo povezana budući da se primjenom načela isključivosti provodi načelo različitosti. Neki autori ih čak i poistovjećuju. Tako prof. Vilim Gorenc u citiranom Komentaru ZTD-a piše: „Tvrtka trgovačkog društva manifestira njegovu individualnost i ona se stoga mora razlikovati od tvrtki ostalih trgovaca (načelo različitosti ili isključivosti)”. Iz navedenih razloga će se načela različitosti i isključivosti obraditi zajedno. Prema načelu različitosti, sastojci tvrtke ne mogu biti takvi da stvaraju zabunu glede predmeta poslovanja trgovačkoga društva, utiska o identitetu ili povezanosti s drugim društvom, da vrijeđaju prava intelektualnog i industrijskog vlasništva ni druga prava drugih osoba (članak 14. stavak 1. ZTD-a). Tako je VTSRH u svojoj odluci Pž-1797/07 od 9.5.2007.g.⁴⁴ utvrdio da je nadležni trgovački sud postupajući po prijavi za upis pravilno našao da prijava nije dopuštena jer tvrtka društva nije sukladna odredbama ZTD-a koje su prisilne naravi. U obrazloženju između ostalog navodi: „Tvrtka društva čini identitet društva prema vani. Sastojci tvrtke ne mogu biti takvi da stvaraju zabunu glede predmeta poslovanja društva i utiska o identitetu (arg. iz čl. 14. ZTD-a). Tvrtka ODŠTETA prema trećima stvara dojam da predmet poslovanja društva predstavljaju financijske usluge posebne vrste, uključivši obradu odštetnih zahtjeva i naplatu

⁴³ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 330

⁴⁴ <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/VTSRH201G2007SPzB1797A073>

tražbina, što je predlagatelj namjeravao upisati kao predmet poslovanja, ali je nakon upozorenja suda odustao od upisa takve djelatnosti. Tvrtka također asocira na djelatnosti osiguranja od odgovornosti i naknadu štete, a takvu djelatnost mogu obavljati samo specijalizirana trgovačka društva po pravilima posebnih propisa prisilne naravi.”

Samo iznimno povezana društva mogu u svojim tvrtkama upotrebljavati zajedničke sastojke, npr. da u svoju tvrtku unesu ime koncerna u čijem su sastavu. Činjenicu da na području istog registarskog suda postoje dva društva s istim imenom, a pravno se nikome ne može zabraniti služiti se svojim imenom i za naziv tvrtke, ZTD je riješio na taj način da se u tvrtku koja se kasnije upisuje u sudski registar moraju unijeti takvi dodaci uslijed kojih se takve tvrtke razlikuju. Meritum takvog zakonskog uređenja je zaštita trećih u poslovnom prometu, pa je stoga riječ o ograničenjima postavljenim u javnom interesu. Naime, u slučaju da se načelo različitosti ne bi dosljedno provodilo, došlo bi do velikih dvojbi i zbrka u pravnom prometu jer bi se netko primjerice obratio jednom trgovačkom društvu, koje ima izrazito sličnu tvrtku u odnosu na društvo kojemu se zapravo htio obratiti, ili bi netko nekom drugom društvu uputio svoje očitovanje umjesto prvom kojemu je to trebao učiniti, pa bi takvo postupanje moglo dovesti do, blago rečeno, otegotnih i nesagledivih posljedica⁴⁵. Tvrtke se moraju jasno razlikovati jedna od druge, a razlike moraju biti takve da u uobičajenom prometu sprečavaju zamjenu tvrtke. One se dovoljno ne razlikuju ako je potrebna posebna pozornost da bi se utvrdila razlika. Prilikom ispitivanja vrijeđa li trgovac upotrebom tvrtke prava drugog trgovca, sud mora ocijeniti bi li prosječno pažljiv čovjek bio doveden u zabludu u pogledu utiska o identitetu ili povezanosti dva društva sa sličnom tvrtkom. Pri tome je mjerodavan ukupan dojam koji tvrtka ostavlja na obične ljude - prema njezinu smislu i onako kako zvuči prema trećima kad se čita ili sluša, a ne samo u poslovnim krugovima. Za ocjenu je mjerodavno razlikuju li se tvrtke dovoljno jedna od druge na što se mora poći od obilježja koja su im zajednička, a ne od onih po kojima se razlikuju, jer običan čovjek usredotočuje pozornost prije svega na ono što je zajedničko⁴⁶.

Tako VTRSH u svojoj odluci Pž-7238/07 od 11. studenog 2008.g.⁴⁷ navodi da ako tvrtke dvaju trgovaca sadrže identičnu naznaku kojom se поближе označava ime društva samo s različitim redoslijedom riječi, a k tome oba trgovca se bave identičnim predmetom

⁴⁵ Vidović, A., Aktualna pitanja načela i zaštite tvrtke trgovačkog društva, Pravo i porezi, br. 12/13, Zagreb, 2013., str. 29

⁴⁶ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 331-332

⁴⁷ <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/VTSRH201G2008SPzB7238A073>

poslovanja, radi se o tvrtkama koje se jasno ne razlikuju. Činjenica je da tvrtka tužitelja glasi NEKRETNINE SUNCE d.o.o., Zagreb, P. 83, a tvrtka tuženika SUNCE NEKRETNINE d.o.o., Metković, O. A. G. 9. Obje tvrtke sadrže iste riječi samo različit raspored tih riječi, te ako se ima u vidu i predmet poslovanja, kako je to razvidno iz priloženih izvoda iz registra na stranici 5. i 12. spisa, gdje jedna i druga strana posluju nekretninama, očito je, kako obrazlaže i prvostupanjski sud, da su ostvareni uvjeti prema odredbi čl. 31. st. 1. ZTD-a za zaštitu tvrtke tužitelja. Uz sve moguće nazive tvrtke koje stranke upotrebljavaju, tuženik je upravo izabrao iste riječi kao i tužitelj, samo u obratnom rasporedu riječi, umjesto NEKRETNINE SUNCE – SUNCE NEKRETNINE. To očito asocira prosječno pažljivog čovjeka i dovodi u zabludu u pogledu utiska o identitetu ili povezanosti dvije osobe sa sličnom tvrtkom.

Nadalje VTSRH u svojoj presudi Br: Pž-5469/07 od 22.1.2008.g.⁴⁸ zaključuje da tvrtke TEHNOGRADNJA d.o.o. Split i TEHNOGRAD d.o.o. Split nisu dovoljno distinktivne. Ista je registrirana djelatnost tvrtki (graditeljstvo), isti je grad sjedišta (Split), a razlika od samo dva posljednja slova (“nja”) objektivno kod prosječnog gospodarstvenika može stvoriti pogrešan utisak da se radi o identitetu, odnosno da se ne radi o dvije različite pravne osobe, već o jednoj istoj pravnoj osobi.

Kao što je već rečeno, provođenje načela različitosti osigurava se primjenom pravila o isključivosti tvrtke. Prema članku 29. stavku 1. ZTD-a u isti sudski registar ne može se upisati tvrtka koja je jednaka ranije upisanoj tvrtki ili tvrtka koja se jasno ne razlikuje od ranije upisane tvrtke. Sud na to pazi po službenoj dužnosti. Načelo isključivosti znači da na području istog registarskog suda može biti upisana u sudski registar samo jedna tvrtka pod istim nazivom. Svaka kasnija prijava jednake tvrtke ili tvrtke koja se jasno ne razlikuje od ranije upisane neće se upisati u sudski registar i na to sud pazi po službenoj dužnosti. Načelo isključivosti se proteže i na tvrtku podružnice. Budući da i podružnica ima tvrtku, logično je da i u tom slučaju mora postojati razlikovanje u odnosu na ostale tvrtke društava upisanih u isti sudski registar. ZTD-om je tako propisano da ako je u sudskom registru u koji treba upisati tvrtku podružnice takva tvrtka već upisana, tvrtka podružnice mora sadržavati dodatak kojim se osigurava da se ona jasno razlikuje od već upisane tvrtke (članak 29. stavak 2.). Iz navedene odredbe proizlazi da se i tvrtka novoupisane podružnice mora razlikovati od tvrtke nekog drugog trgovca upisane u sudski registar istog suda. Kako bi se to postiglo, tvrtka podružnice mora sadržavati određeni dodatak pomoću kojega se nedvosmisleno osigurava da se ta tvrtka jasno razlikuje od već upisane tvrtke. Sama naznaka da se radi o podružnici ne bi

⁴⁸ <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/VTSRH201G2008SPzB5469A073>

bila dovoljna, jer se ne bi samo iz te naznake moglo zaključiti o podružnici kojeg od dva trgovca s istom tvrtkom, ali različitim sjedištima se radi⁴⁹. Isključivošću se štiti opravdani interes poduzetnika da štiti svoj položaj u tržišnom natjecanju na način da druge sprečava da upotrebljavaju istu ili sličnu tvrtku, ali se štiti i širi, opći interes u smislu osiguravanja reda na tržištu⁵⁰. Primjena tog načela osigurava se po službenoj dužnosti tijekom upisa tvrtke u sudski registar, što ne isključuje i druge načine zaštite. O njima će više biti riječ u poglavlju pod nazivom „Pravna zaštita tvrtke“.

2.6.5. Načelo prvenstva

Predmetno načelo definirano je člankom 30. stavkom 1. ZTD-a kojim je propisano da će sud upisati onu tvrtku koja je ranije prijavljena ako mu se radi upisa u sudski registar prijave iste tvrtke ili tvrtke koje se međusobno jasno ne razlikuju. Dakle, ovdje, kao i u svim registarskim stvarima, primjenjuje se stara latinska maksima „*Prior tempore potior iure*“⁵¹. Ovim se načelom nedvojbeno daje sigurnost podnositelju prijave za upis tvrtke u sudski registar da će baš „njegova tvrtka“ (naziv trgovačkog društva koje je one izabrao i koji u predmetnom postupku predlaže upisati u sudski registar), naravno uz zakonom ispunjene druge propisane uvjete, biti upisana u registar nadležnog suda⁵². Tijekom odabira tvrtke, podnositelj prijave za upis treba paziti na to da predložena tvrtka već nije zauzeta, jer će u protivnom morati izabrati drugu tvrtku.

Prema odredbi članka 31. stavka 1. ZTD-a pod istom ili sličnom tvrtkom ne mogu biti upisana kod istog ili drugog suda dva ili više trgovaca. Ako se sudu radi upisa prijave iste tvrtke ili tvrtke koje se međusobno jasno ne razlikuju, prije donošenja rješenja o upisu registarski sud po službenoj dužnosti provjerava je li pod istom tvrtkom ili nazivom već upisan ili uredno prijavljen za upis drugi subjekt upisa (članak 49. stavak.1 Zakona o sudskom registru). Iz toga proizlazi da sud na načelo prvenstva treba paziti po službenoj dužnosti, ne samo u prilikama kada je jedna tvrtka upisana a druga tek prijavljena za upis, već i onda kada postoje dvije ili

⁴⁹ Gorenc, V., Komentar Zakona o trgovačkim društvima, 4. izmijenjena i dopunjena naklada, Zagreb, 2008., str. 45

⁵⁰ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 335

⁵¹ Hrv. prijevod : „prvi po vremenu, preči po pravu“

⁵² Vidović, A., Aktualna pitanja načela i zaštite tvrtke trgovačkog društva, Pravo i porezi, br. 12/13, Zagreb, 2013., str. 30

više prijava za upis⁵³. Prema tome, da bi bio usvojen zahtjev za upisom određene tvrtke u sudski registar, trebaju biti ispunjeni sljedeći uvjeti: a) da već registarskom sudu nije prijavljena ista tvrtka koja se predlaže upisati i b) da već registarskom sudu nije prijavljena tvrtka koja se međusobno jasno ne razlikuje od one koja se predlaže upisati.

S druge strane, načelo isključivosti sadrži iznimku koja je postavljena člankom 30. stavkom 2. ZTD-a kojim je propisano da će se upisati kasnije prijavljena tvrtka ako podnositelj kasnije prijave dokaže da je u vrijeme podnošenja ranije prijave tu tvrtku, odnosno njene bitne sastojke upotrebljavao na tržištu kao oznaku svoga poduzeća ili kao robni ili uslužni znak za označavanje svojih proizvoda ili usluga te da je to činio prije podnositelja ranije prijave. Iz toga je vidljivo da ZTD uzima u obzir i poslovne pothvate i prethodnu egzistenciju na tržištu kao bitnu okosnicu prilikom upisa društva u sudskom registru⁵⁴. Podnositelj prijave te činjenice može dokazivati svim dokaznim sredstvima, a registarski sud može zbog toga i zakazati ročište. Postane li to pitanje među podnositeljima prijava sporno, sud može prekinuti postupak i podnositelja prijave koji se poziva na spomenute okolnosti uputiti na parnicu.

Povodom prijave za upis tvrtke koja se jasno ne razlikuje od neke već upisane tvrtke ili od tvrtke za koju je već podnesena prijava za upis, registarski sud odmah ne odbija zahtjev za upis, nego je dužan pozvati predlagatelja da u roku što mu ga odredi promijeni tvrtku (to se odnosi i na naziv ustanove i zajednice ustanova) tako da se ona jasno razlikuje od tvrtke koja je već upisana u sudski registar ili glede koje je već podnesena prijava za upis te podnese izmijenjenu prijavu za upis s odgovarajućim ispravama. Tek ako predlagatelj tako ne postupi, sud će odbiti zahtjev za upis tvrtke u sudski registar⁵⁵.

⁵³ U odluci od 29. siječnja 1997.g. donesenoj u predmetu br. II Rev. 159/14, Vrhovni sud Republike Hrvatske zauzeo je stajalište da pravo na zaštitu tvrtke temeljem upisa u sudski registar postoji ne samo kad je tvrtka upisana u sudski registar, već i onda kada je uredno prijavljena.

⁵⁴ Trkanjec, M., Načela tvrtke kao osnova identifikacije trgovačkih društava, Hrvatska pravna revija, 2018., str.28

⁵⁵ Vidi članak 49. stavak 3. Zakona o sudskom registru (dalje u tekstu: ZSR)

2.6.6. Načelo javnosti

Iako načelo javnosti, baš kao i načelo stalnosti, nije imenovano i uređeno odredbama ZTD-a, to ne znači da ono ne postoji. Zapravo u tome, njegovu izravnom neuređenju ZTD-om, niti nema propusta zakonodavca, budući da se ono samo nameće činjenicom upisa tvrtke u sudski registar i njezinom uporabom u pravnom prometu, čime svima zainteresiranima postaje lako dostupna⁵⁶. Predmetno načelo usmjereno je prema trećima, odnosno ono je usmjereno prema klijentima i potrošačima tih društva. To stajalište potvrđuje članak 21. ZTD-a kojim se propisuje upotreba tvrtke. Tako se tvrtka ili skraćena tvrtka mora istaknuti na poslovnim prostorijama trgovačkog društva, a na poslovnom papiru trgovca moraju se otisnuti tvrtka, sjedište, sud kod kojega je upisan u sudski registar i broj pod kojim je to učinjeno, tvrtka i sjedište pravnih osoba kod kojih se vode njihovi računi i brojevi tih računa, a isto vrijedi i za sadržaj internetske stranice društva. Cilj takve zakonske regulative je da treći budu jasno informirani o tome s kim ulaze u potrošačke ili trgovačkopravne odnose, da ne dolazi do neprestanih promjena u pogledu naziva te da, slijedom svega navedenog, dođe do uspostave i održavanja pravno-poslovne sigurnosti. Načelo javnosti, isto tako, proizlazi iz ZRS-a prema kojemu je sudski registar javan. Istim zakonom je propisano da svatko, bez dokazivanja pravnog interesa, ima pravo uvida u podatke upisane u glavnoj knjizi, u isprave na temelju kojih je obavljen upis i u druge isprave i podatke pohranjene u zbirci isprava te zahtijevati da mu se izda izvadak ili ovjerena preslika, odnosno prijepis isprava i podataka pohranjenih u zbirci isprava (naravno, uz iznimke kad je zakonom isključena primjena načela javnosti registra)⁵⁷. Naposljetku, javnost tvrtke ogleda se i u tome da prekršajno odgovara društvo koje u poslovanju ne upotrebljava tvrtku onako kako je upisana u sudskom registru ili na poslovnom papiru, odnosno na internetskoj stranici društva ne navede propisane podatke⁵⁸.

2.6.7. Načelo stalnosti

Načelo stalnosti se ogleda u tome da se tvrtka ne mora nužno mijenjati svaki puta kada dođe do neke promjene na strani imatelja tvrtke. Budući da se pod tvrtkom stječe poslovni ugled vrlo je važno da postoji ovo načelo, odnosno da stalnost tvrtke predstavlja

⁵⁶ Vidović, A., Aktualna pitanja načela i zaštite tvrtke trgovačkog društva, Pravo i porezi, br. 12/13, Zagreb, 2013., str. 30

⁵⁷ Vidi članak 4. stavak 1. i 2. ZSR-a

⁵⁸ Vidi članak 630. stavak 1. točku 2. ZTD-a

pravilo od kojeg, naravno, ima i izuzetaka⁵⁹. Tako je u članku 17. stavku 1. ZTD-a propisano da trgovačko društvo nastavlja poslovati bez promjene tvrtke unatoč istupanju nekih članova iz društva ili pristupanju novih članova u društvo. Niti statusne promjene odvajanja ili pripajanja društva ne dovode nužno do promjene tvrtke, a isto je tako i u slučaju promjene sjedišta društva, jer naznaka sjedišta društva nije sastavni dio tvrtke. To vrijedi i u slučaju promjene predmeta poslovanja, osim ako se ne ukida neka (bitna) djelatnost koja je naznačena u samoj tvrtki. Prijenos poduzeća novom nositelju, odnosno promjena njegovog vlasnika također ne mora za posljedicu imati promjenu same tvrtke. To se može, ali i ne mora učiniti. Tvrtka se, međutim, uvijek mora promijeniti kad se mijenja tip društva ili ono prestaje tako da posao nastavlja trgovac pojedinac. To vrijedi za preoblikovanje svih društava, primjerice dioničkog društva u društvo s ograničenom odgovornošću i obrnuto. Takve promjene zahtijeva primjena načela istinitosti tvrtke. Naime, ukoliko se u tom slučaju tvrtka ne bi morala mijenjati tako da odgovara novom tipu društva, to bi treće dovodilo u zabludu⁶⁰. Izuzetak od predmetnog načela predstavlja odredba članka 13. stavka 3. ZTD-a kojom je propisano da ako je član u javnom trgovačkom ili komplementar u komanditnom društvu neko društvo, u tvrtki se mora navesti tvrtka i skraćena tvrtka tog društva. Iz toga proizlazi da izlaskom ili ulaskom takvog člana u društvo nužno dolazi i do promjene same tvrtke.

3. UPOTREBA TVRTKE

Upotreba tvrtke je uređena člankom 21. ZTD-a. Tvrtku je trgovačko društvo dužno upotrebljavati u obliku i sadržaju u kojem je upisana u sudskom registru. Međutim, to ne mora uvijek biti puna tvrtka, jer je dopuštena i uporaba skraćene tvrtke koja se razlikuje od pune tvrtke u tome što od obveznih sastojaka tvrtke ne sadržava naznaku poslovanja (članak 19. stavak 1. i 2. ZTD-a). Baš poput pune tvrtke, i skraćena tvrtka se određuje društvenim ugovorom, statutom odnosno pravilima društva, a ukoliko je osnivač društva samo jedna osoba, izjavom o osnivanju društva. Kako se i ona mora upisati u sudski registar, pravilo da se tvrtka mora primijeniti onako kako je upisana u sudskom registru nema izuzetka, samo što se ostavlja izbor korištenja punom ili skraćenom tvrtkom⁶¹. Ako je uz tvrtku ili skraćenu tvrtku u sudski registar upisana i tvrtka ili skraćena tvrtka u prijevodu na strani jezik i pismo, tvrtku ili

⁵⁹ Bračun, M., Tvrtka društva, FIP - Financije i pravo, Vol. 5 No. 1, 2017., str.137

⁶⁰ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 341

⁶¹ Ibidem str. 342

skraćenu tvrtku na stranom jeziku i pismu trgovačko društvo može upotrebljavati samo zajedno s tvrtkom na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu. Tvrtka ili skraćena tvrtka se mora istaknuti na poslovnim prostorijama trgovačkog društva. Nalaze li se one na nekoliko mjesta, tvrtku valja istaknuti na svim tim mjestima. Svrha te odredbe je da se svima obznani gdje nositelj poduzeća posluje, pa čak i kada to čini na mjestima koja nisu njegove podružnice. Ako se tvrtka ili skraćena tvrtka ne istakne na poslovnim prostorijama društva, znači da se ona u poslovanju ne upotrebljava onako kako je to određeno člankom 21. ZTD-a, tako da se društvo može kazniti za prekršaj novčanim kaznama (do 50 tisuća kuna za društvo i do 7 tisuća kuna za odgovornu osobu). Govoreći o poslovnom papiru, ZTD spominje trgovca, a ne trgovačko društvo. Pojam trgovca definiran je člankom 1. stavkom 1. ZTD-a te predstavlja širi pojam od trgovačkog društva budući da se pod trgovcem smatra pravna ili fizička osoba (dakle i trgovac pojedinac) koja samostalno obavlja gospodarsku djelatnost radi ostvarivanja dobiti proizvodnjom, prometom robe ili pružanjem usluga na tržištu. ZTD ne definira pojam poslovnog papira, ali navodi da su to pisma, računi, ponude, narudžbe i slično. Iz navedenih primjera može se zaključiti da se radi samo o ispravama kojima je podloga papir, odnosno samo o onim ispravama koje su navedene na papiru⁶². Prema članku 21. stavku 4. ZTD-a na poslovnom papiru trgovca moraju se otisnuti : a) njegova tvrtka, b) sjedište, c) sud kod kojega je imatelj tvrtke upisan u sudski registar, d) broj pod kojim je imatelj tvrtke upisan u tom registru i e) tvrtka i sjedište pravnih osoba kod kojih imatelj tvrtke drži račune i brojeve tih računa. Svi navedeni podaci se moraju navesti i na internetskoj stranici društva. Budući da ZTD spominje samo internetsku stranicu društva, a ne i internetsku stranicu trgovca, obveza da se spomenuti podaci navedu na internetu obvezuje samo trgovačka društva. Kada je riječ o trgovačkim društvima kapitala, na njihovom poslovnom papiru i internetskoj stranici, osim općih podataka navedenih u članku 21. stavku 4. ZTD-a, također se moraju navesti : a) iznos temeljnog kapitala društva s naznakom je li u cijelosti uplaćen, a ako nije, s naznakom koji dio tog kapitala nije uplaćen, b) ukupan broj izdanih dionica, a izdaje li društvo dionice s nominalnim iznosom, te iznose, ako je riječ o poslovnom papiru dioničkog društva i c) prezime i najmanje početno slovo imena članova uprave društva, a kod dioničkog društva i predsjednika nadzornog odbora. Na poslovnom papiru javnog trgovačkog društva i komanditnog društva moraju se, osim podataka koji se zahtijevaju za sva društva, otisnuti i imena svih članova društva koji osobno odgovaraju za obveze društva, dok poslovni papir gospodarskog interesnog udruženja mora sadržavati i podatak o skupnoj ovlasti za zastupanje,

⁶² Terek, D., Upotreba tvrtke trgovačkih društava nakon 1. travnja 2008. godine, Računovodstvo i financije, 2008. str. 108

ako su članovi uprave ovlašteni tako zastupati udruženje. ZTD izrijekom ne navodi da se sadržaj poslovnog papira društva osoba mora nalaziti i na internetskoj stranici tih društava. Međutim, valja zaključiti da se isti podaci moraju nalaziti i na internetskoj stranici tih društava, jer se radi o pravnim osobama koje spadaju u kategoriju trgovaca⁶³. Pošto za sve trgovce važi obveza da na svojim poslovnim papirima moraju otisnuti podatke iz članka 21. stavka 4. ZTD-a, za njih važi i obveza da te podatke objave na svojim internetskim stranicama.

Ogledni primjer poslovnog papira dioničkog društva :

*PLASTIKA, dioničko društvo za obradu plastike,
Zagreb, Ul. Grada Vukovara 124.
Društvo je upisano u sudski registar Trgovačkog
suda u Zagrebu pod brojem MBS : _____
Račun društva se vodi kod _____ banke
u Zagrebu broj : _____
Temeljni kapital društva iznosi 1.000.000,00 kuna i
uplaćen je u cijelosti. Ukupan broj izdanih dionica je
1.000. Nominalni iznos dionice je 1.000,00 kuna.
Andrej Andrić, izvršni direktor
Petar Petrović, predsjednik upravnog odbora*

Ogledni primjer poslovnog papira komanditnog društva:

*USLUGE, komanditno društvo za konzultantske
usluge, Zagreb, Ul. Grada Vukovara 5.
Društvo je upisano u sudski registar Trgovačkog suda u
Zagrebu pod brojem MBS _____
Račun društva se vodi kod _____ banke u
Zagrebu broj _____
Komplementari komanditnog društva koji osobno odgovaraju
za obveze društva su : Anka Ankić, Lana Lanić i Marin Marić.*

Podaci propisani u članku 21. ZTD-a predstavljaju minimum koji mora sadržavati poslovni papir i internetska stranica društva. Međutim, postoje iznimke. Stroge odredbe ovog članka ublažene su u slučajevima u kojima su poslovni partneri već upoznati s podacima koji se inače moraju nalaziti u poslovnom papiru trgovca. To su osobe s kojim se trgovac nalazi u poslovnom odnosu ili s kojim je započeo dopisivanje. Tako je dovoljno da se na dopisima upućenim tim osobama navedu samo tvrtka ili skraćena tvrtka i sjedište. Ta iznimka se ne odnosi na narudžbe, jer one moraju sadržavati potpune podatke koji se inače moraju navesti na poslovnom papiru.

Glavni cilj navedenih odredbi ZTD-a je pružanje osnovnih podataka kako bi poslovni subjekt koji s trgovačkim društvom prvi put stupa u poslovni odnos putem podataka otisnutim na poslovnom papiru dobio osnovne informacije o pravnoj osobi s kojom s ulazi u poslovne

⁶³ Terek, D., Upotreba tvrtke trgovačkih društava nakon 1. travnja 2008. godine, Računovodstvo i financije, 2008. str. 108

odnose. Poslovno je pismo svako priopćenje volje koje se izjavljuje prema van. To nisu priopćenja unutar društva, nego samo ona prema trećim osobama⁶⁴. Društvo odgovara trećima za točnost podataka navedenih u poslovnom pismu. Temeljem članka 630. stavka. 1 ZTD-a prekršajno će odgovarati pravna osoba : a) ako u poslovanju ne upotrebljava tvrtku onako kako je upisana u sudskom registru ili b) ako na poslovnom papiru odnosno na internetskoj stranici društva ne navede propisane podatke. Za navedene prekršaje novčano se kažnjava društvo i u njemu odgovorna osoba.

4. PRIJENOS TVRTKE

Tvrtka se može prenijeti na drugoga samo zajedno s poduzećem ili s bitnim pretežnim dijelom poduzeća (članak 23. stavak 1. ZTD-a). Prodaja tvrtke kao takve nije dopuštena. Radilo bi se o dovođenju u zabludu trećih u pravnom prometu u kome se pretpostavlja identitet tvrtke s poduzećem. Kad netko želi kupiti na tržištu dobro uređenu tvrtku, taj mora preuzeti i bitne dijelove poduzeća, odnose prema vani, prilike u unutarnjim odnosima itd., što sve ovisi o konkretnim prilikama⁶⁵. O prijenosu tvrtke odlučuje imatelj tvrtke, odnosno kod društava osoba članovi društva, a kod društava kapitala ili zadruga organ koji je za to ovlašten društvenim ugovorom, statutom ili pravilima, naravno na temelju odluke skupštine. Naime, to je jedna od najvažnijih odluka, a uz to redovito zahtijeva i promjenu postojeće tvrtke društva, a za to će se morati, ovisno o njegovu sadržaju, prije ili poslije mijenjati društveni ugovor, statut, pravila odnosno izjava o osnivanju.

Ukoliko tvrtka sadrži ime neke osobe, ona se s prijenosom tvrtke mora suglasiti, odnosno ako je ta osoba umrla, izričitu suglasnost daju njeni nasljednici, odnosno osobe koje imaju položaj nasljednik (članak 23. stavak 2. ZTD-a). U slučaju stečaja stečajni upravitelj je ovlašten prenijeti tvrtku stečajnog dužnika zajedno s poduzećem koje otuđuje. Otvaranjem stečaja na stečajnog upravitelja, naime, prelaze sva prava dužnikovih organa, pa osim njega u stečajnom dužniku i nema nikoga drugog tko bi mogao odlučivati o prijenosu tvrtke, a kako je cilj stečajnog postupka da se, ako je to ikako moguće, podmire tražbine vjerovnika, što zahtijeva unovčenje imovine pa i cijelog poduzeća, mora se dopustiti da se time na stjecatelja poduzeća prenese i tvrtka. Prijenosom tvrtke stečajni dužnik redovito će morati promijeniti tvrtku, a

⁶⁴ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 343

⁶⁵ Gorenc, V., Komentar Zakona o trgovačkim društvima, 4. izmijenjena i dopunjena naklada, Zagreb, 2008., str. 42-43

ovlast za to pripada stečajnom upravitelju, jer su otvaranjem stečajnog postupka na njega prešle sve ovlasti dužnikovih organa. Naposljetku, valja napomenuti kako nije dopuštena licencija tvrtke ako se time ne prenosi i poduzeće. Ukoliko prijenos tvrtke ne bude popraćen prijenosom poduzeća, sklopljeni ugovor o licenci smatrat će se ništavim, jer je suprotan odredbi članka 23. stavka 1. ZTD-a kao kogentnog propisa⁶⁶.

5. PRAVNA ZAŠTITA TVRTKE

Načelo isključivosti osigurava da se nitko ne može koristiti tuđom tvrtkom ni oponašati je ako mu nije prenesena uz uvjete propisane zakonom. Kako bi se to ostvarilo, s obzirom na svoju pravnu narav, tvrtka uživa višestruku pravnu zaštitu. Zaštita tvrtke se prvenstveno pruža prema odredbama ZTD-a, a zatim i prema odredbama Kaznenog zakona te prema propisima o zaštiti intelektualnog i industrijskog vlasništva (ponajprije prema Zakonu o žigu). Te se zaštite međusobno ne isključuju, pa se, ako su za više njih ispunjene pretpostavke, može koristiti najpogodnijom, najčešće onom koja predstavlja najmanji teret dokazivanja za onoga tko zaštitu traži⁶⁷.

5.1. Zaštita tvrtke prema Zakonu o trgovačkim društvima

5.1.1. Zaštita *ex offo*

ZTD štiti tvrtku na dva načina. Prvi od njih ostvaruje se već u postupku njenog upisa u sudski registar primjenom načela zakonitosti, isključivosti i prvenstva. Načelo zakonitosti prema kojem određeni pravni akt treba biti u skladu sa zakonom, kod zaštite upisa tvrtke znači da će registarski sud odbiti upis tvrtke ako ona nije u suglasnosti sa ZTD-om (članak 28. ZTD-a). To uključuje obvezu suda da po službenoj dužnosti pazi da ne dođe do upisa tvrtke koja je jednaka ranije upisanoj tvrtki ili se od nje jasno ne razlikuje. Tako je odredbom članka 29. stavka 1. ZTD-a predviđeno da na području istog registarskog suda može biti upisana u sudski registar samo jedna tvrtka pod istim nazivom. Svaka kasnija prijava jednake tvrtke ili tvrtke koja se jasno ne razlikuje od ranije upisane neće se upisati u sudski registar te na to sud pazi po službenoj dužnosti. Koliko je pravo na zaštitu tvrtke važan postulat najbolje govori

⁶⁶ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 344-345

⁶⁷ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 345

činjenica da to pravo temeljem upisa u sudski registar postoji ne samo kad je tvrtka upisana u sudski registar, nego i onda kada je uredno prijavljena - jer joj od tada teče red prvenstva⁶⁸. Stoga je člankom 30. ZTD-a propisano da će sud između dvije tvrtke koje su iste ili se jasno ne razlikuju upisati onu koja je ranije prijavljena, a iznimno će upisati kasnije prijavljenu tvrtku ako podnositelj kasnije prijave dokaže da je u vrijeme podnošenja ranije prijave tu tvrtku upotrebljavao na tržištu kao oznaku svog poduzeća ili kao robni ili uslužni znak za označavanje svojih proizvoda ili usluge te da je to činio prije podnošenja ranije prijave. Ako i uz navedena načela, koja osiguravaju preventivnu zaštitu, dođe do upisa istih ili sličnih tvrtki kod istog ili drugog suda, trgovac može podići tužbu, o čemu će više biti riječ u sljedećem potpoglavlju.

5.1.2. Zaštita tužbom

Zaštita predviđena ZTD-om obuhvaća uz onaj modalitet predviđen člancima 28.-30. ZTD-a i daleko širu zaštitu, samo što se tada ona ne pruža *ex offio*, nego temeljem zahtjeva osobe čija tvrtka je ugrožena ili povrijeđena ili pak samo prijeti opasnost da se to dogodi. Dakle, ovaj vid zaštite, s obzirom da se radi o povredi nečijih prava, ovisi o dispoziciji samog imatelja prava, a zaštita se pruža protiv uporabe i/ili upisa tuđe tvrtke⁶⁹. Tako je člankom 31. ZTD-a propisano da trgovac može podnijeti tužbu pod sljedećim uvjetima: a) da druga osoba⁷⁰ uporabom ili upisom iste ili slične tvrtke, koja je upisana u sudski registar istoga ili drugoga suda vrijeđa njegova prava ili ugrožava njegov položaj u tržišnoj utakmici ili postoji opasnost da njegova prava i položaj u tržišnoj utakmici budu povrijeđeni, odnosno ugroženi, odnosno b) da se druga osoba uporabom tvrtke nepovlasno koristi njegovim poslovnim ugledom ili ga prisvaja. Navedeni uvjeti ne moraju biti kumulativno ispunjeni, tako da je za podizanje tužbe dovoljno da je ispunjen jedan od njih. Kada se radi o uporabi istog imena tvrtke nije potrebno posebno dokazivati okolnosti u smislu članka 31. ZTD-a, s obzirom na to da i sama mogućnost povrede daje pravo na zaštitu. Tako VSRH u svojoj presudi REV-121/95 od 12. veljače 1997.g.⁷¹ navodi sljedeće: „Sudovi nižeg stupnja pravilno su zaključili da se radi o

⁶⁸ Bračun, M., Tvrtka društva, FIP - Financije i pravo, Vol. 5 No. 1, 2017., str.142

⁶⁹ Zlatović, D., Novi zakon o izmjeni Zakona o trgovačkim društvima i zaštita tvrtke u hrvatskom pravu, Hrvatska pravna revija, Zagreb, 2013., str. 47

⁷⁰ ZTD govori o „drugoj osobi“, iz čega proizlazi da povreditelj može biti i netrgovac.

⁷¹ <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/VSRH1995IIRevB121A2>

istom imenu tvrtke, da tužitelj kao ranije upisan ima prednost pred tuženikom i da tužitelj ima poslovni interes da se tuženik ne služi istim imenom kao tužitelj bez obzira na to je li njegov poslovni interes stvarno ugrožen, budući da je dovoljno da takva mogućnost postoji. Stoga se ne mogu prihvatiti prigovori iz revizije da tužitelj nema poslovni interes za zabranu imena tuženikove tvrtke s obzirom na to da tuženik ne ugrožava poslovanje tužitelja i ne ugrožava njegov položaj u tržišnoj utakmici kao i da ne vrijeđa njegova prava. Naime, ovaj sud prihvaća ocjene sudova nižeg stupnja da nije potrebno utvrđivati navedene okolnosti, već je dovoljno da se radi o istome nazivu tvrtke".

Potrebno je napomenuti da je ovaj vid zaštite sveobuhvatniji od onog koji se pruža po službenoj dužnosti. Naime, zaštita koju sud prilikom upisa pruža po službenoj dužnosti ograničava se samo na stanje u sudskom registru koji vodi taj sud, dok se ovim putem ona može tražiti i kada je riječ o tvrtki upisanoj u registru koji vodi neki drugi sud. Zaštita se ostvaruje tužbom koja se podnosi trgovačkom sudu koji vodi registar u kojem je upisana tvrtka čijim upisom nastaje spomenuta opasnost, ugrožavanje ili povreda tvrtke. Tužba se može podignuti u roku od tri godine od upisa druge tvrtke u sudski registar (članak 31. stavak 2. ZTD-a). Zakon ne daje izričit odgovor na pitanje koji zastarni rokovi vrijede u slučaju kada se radi o zaštiti tvrtke od njezine neovlaštene uporabe. Stoga se imaju primjenjivati redoviti zastarni rokovi, primjerice kod tužbe radi naknade štete u takvom slučaju radi se o roku od tri godine otkad je oštećenik saznao za štetu i za počinitelja, a u svakom slučaju pet godina od dana kada je šteta nastala, osim kad se naknada štete traži pozivom na zaštitu od nepoštenog tržišnog natjecanja⁷². Tužbom se može zahtijevati: a) da tuženi prestane upotrebljavati tvrtku za koju se traži zaštita, b) da se tvrtka tuženoga briše iz registra i c) da se tuženi obveže nadoknaditi štetu počinjenu uporabom tvrtke. Pritom valja napomenuti da tužitelj koji traži da se drugoj osobi zabrani uporaba tvrtke koja se jasno ne razlikuje od njegove tvrtke, nije dužan dokazati da je došlo do zabune kod potrošača, već je dovoljno da postoji mogućnost zamjene. Tako VTSRH u svojoj presudi i rješenju Pž 1911/06-3 od 27.5.2008⁷³ navodi: "Ne traži se da je neko pravo u tržišnom natjecanju već povrijeđeno nego je dovoljno i da je ugroženo ili da postoji opasnost od ugrožavanja tog prava. Tužitelj koji traži da se tuženiku zabrani uporaba tvrtke zbog toga što se jasno ne razlikuje od njegove tvrtke nije dužan dokazati da je došlo do zabune kod potrošača, nego da je dovoljno da postoji mogućnost zamjene. Zabrana uporabe

⁷² Zlatović, D., Novi zakon o izmjeni Zakona o trgovačkim društvima i zaštita tvrtke u hrvatskom pravu, Hrvatska pravna revija, Zagreb, 2013., str. 47

⁷³ <https://www.iusinfo.hr/document?sopi=VTSRH201G2008SPzB1911A063>

tvrtke ne znači zabrana poslovanja ni zahtjev za brisanje subjekta upisa iz sudskog registra, njome se samo traži promjena tvrtke koju tuženi više ne smije upotrebljavati". Zahtjev za brisanje tvrtke ne znači zahvat u pravnu osobnost tuženika, nego se ustvari traži da isti nastavi poslovati pod novom tvrtkom koja neće zadirati u ranija prava tužitelja. Kod zahtjeva za naknadu štete na tužitelju je teret dokaza da je nastala šteta, te o kakvoj se šteti radi i o njenoj visini, te da je do štete došlo zbog protupravnog ponašanja tuženika koji je neovlašteno rabio tvrtku tužitelja. Krivnja tuženoga se pretpostavlja⁷⁴.

5.2. Zaštita tvrtke prema propisima o zaštiti tržišnog natjecanja

Osim općih propisa o trgovačkim društvima i drugim pravnim osobama koje imaju tvrtku, tvrtka se može štititi i u sklopu propisa koji reguliraju zaštitu od nepoštenog tržišnog natjecanja (članak 31. stavak 3. ZTD-a). Tu se ponajprije misli na Zakon o trgovini (dalje u tekstu: ZOT) koji čitav jedan zakonski dio posvećuje problematici nepoštenog trgovanja odnosno nepoštenog tržišnog natjecanja. Pojam nelojalne utakmice odnosno nepoštenog trgovanja definiran je člankom 63. ZOT-a koji propisuje da se pod nepoštenim trgovanjem podrazumijevaju radnje trgovca kojima se radi tržišnog natjecanja povrjeđuju dobri poslovni običaji te je ono kao takvo zabranjeno. U zakonskoj se definiciji izričito ne određuje da takva radnja mora prouzročiti štetnu posljedicu za drugu osobu, ali se iz pravne naravi ovog instituta, a i u vezi s člankom 65. ZOT-a, vidi da se ipak radi o radnjama kojima se nanosi šteta ili se može nanijeti šteta drugoj osobi, potrošaču, trgovcu ili državi⁷⁵. Zakonodavac je u članku 64. ZOT-a izdvojio neke od radnji, koje se uz ispunjenje uvjeta propisanih člankom 63. ZOT-a, osobito kvalificiraju kao djela nepoštenog tržišnog natjecanja, a jedna od njih je i radnja prodaje robe s oznakama ili podacima ili izgledom koji stvaraju ili bi mogli stvoriti zabunu glede izvora, načina proizvodnje, količine, kakvoće ili drugih osobina robe, koja u sebi implicira i zaštitu tvrtke od nelojalnog postupanja drugog trgovca. Djelo nelojalne utakmice nedopuštenom uporabom tuđeg naziva ili tvrtke sastoji se u označavanju svojeg subjektiviteta, trgovačkog društva, poduzeća i slično tuđim nazivom ili tvrtkom ili unošenjem u naziv svog poduzeća tuđeg naziva ili tvrtke, kao i reklamiranjem⁷⁶ kojim se iskorištava ime

⁷⁴ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008., str. 351

⁷⁵ Zlatović, D., Novi zakon o izmjeni Zakona o trgovačkim društvima i zaštita tvrtke u hrvatskom pravu, Hrvatska pravna revija, Zagreb, 2013., str. 49

⁷⁶ Tako VTSRH u svojoj presudi Pž-3073/97 od 11. studenog 1997.g. navodi da se pod nepoštenim tržišnim natjecanjem smatra i reklamiranje robe navođenjem podataka o drugom trgovcu (pa tako i njegove tvrtke) s kojima se može nanijeti šteta ugledu ili poslovanju drugog trgovca.

odnosno naziv drugog trgovca, čime se stvara ili može stvoriti zabuna glede identiteta trgovca ili drugog pravnog subjekta u gospodarskom prometu, a samim time i pomutnja u pravnom prometu odnosno na tržištu. Protivna je načelima poštene utakmice ne samo uporaba istog tuđeg naziva ili tvrtke, već i uporaba tuđeg sličnog naziva ili tvrtke, ako je sličnost takva da može stvoriti zabunu u gospodarskom prometu. Kada dvije tvrtke nisu identične, ali među njima postoji tolika sličnost da to kod prosječnog potrošača može izazvati zabunu, tada sud zahtjev za zaštitu tvrtke neće rješavati prema pravilima ZTD-a, već prema pravilima o zaštiti tržišnog natjecanja. Pritom je bez utjecaja je li zabuna kod potrošača zaista nastala⁷⁷. Naknada štete nastale zabranjenim radnjama nepoštenog tržišnog natjecanja, pa tako vezano i za neovlaštenu uporabu tuđe tvrtke, ostvaruje se u sudskom postupku. Tužbu iz članka 65. ZOT-a može podnijeti trgovac koji je oštećen te komorska i interesna udruženja trgovaca i to u roku godine dana od dana kad tužitelj sazna za djelo i počinitelja (subjektivni rok), ali najkasnije tri godine o dana izvršenja djela (objektivni rok). Za razliku od ostvarivanja pravne zaštite tvrtke temeljem ZTD-a, prilikom ostvarivanja zaštite temeljem ZOT-a, tužbeni zahtjev može sadržavati samo traženje naknade štete.

5.3. Zaštita tvrtke prema propisima o intelektualnom vlasništvu

Zaštita tvrtke pruža se i prema propisima o intelektualnom vlasništvu, što je osobito važno zbog zaštite žiga. Žig se bitno razlikuje od drugih oznaka koje imaju distinktivnu funkciju i koja se rabe u poslovnom prometu te se prema zakonskoj definiciji određuje kao zaštićeni znak koji se može grafički prikazati, osobito riječi, uključujući osobna imena, crteže, slova, brojke, oblike proizvoda ili njihova pakiranja, trodimenzionalne oblike, boje, kao i kombinacije svih naprijed navedenih znakova, pod uvjetom da su prikladni za razlikovanje proizvoda i usluga jednog poduzetnika od proizvoda ili usluga drugog poduzetnika. Iz navedene definicije proizlazi ključna razlika između tvrtke i žiga. Tvrtka predstavlja znak koji ukazuje na određeni gospodarski subjekt, a ne na određenu robu ili uslugu, kao što je to slučaj kod žiga. U poslovnoj praksi često može doći do brojnih sukoba između uporabe tvrtke i žiga, naročito zbog toga što tvrtka određenog nositelja često predstavlja i njegov žig, odnosno nečiji žig često može biti uporabljen kao tvrtka drugog gospodarskog subjekta⁷⁸. Tako i naši propisi na području prava industrijskog vlasništva u određenoj mjeri daju zakonske okvire za

⁷⁷ Zlatović, D., Novi zakon o izmjeni Zakona o trgovačkim društvima i zaštita tvrtke u hrvatskom pravu, Hrvatska pravna revija, Zagreb, 2013., str. 50

⁷⁸ Ibidem str. 51

rješavanje mogućih sukoba između tvrtki i žigova različitih imatelja, a osobito se to odnosi na Zakon o žigu (dalje u tekstu: ZOŽ) i Zakon o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga (dalje u tekstu: ZOZPOI). Odredbom članka 19. ZOŽ-a izričito je propisano da samo nositelj žiga ima pravo rabiti žig u odnosu na proizvode ili usluge za koje je registriran. Pod uporabom žiga smatra se i uporaba žiga u obliku koji se razlikuje u elementima koji ne mijenjaju razlikovni karakter žiga u odnosu na oblik u kojem je registriran, te obilježavanje žigom proizvoda ili njihovih pakiranja u RH samo u svrhu izvoza. Kao žig ipak se ne može registrirati svaki znak. U ZOŽ-u su predviđene stanovite zabrane koje taksativno predviđaju slučajeve kada se apsolutno otklanja mogućnost registriranja određenog znaka kao žiga te relativni slučajevi kada se tek u posebnom postupku raspravlja mogućnost registracije određenog znaka kao žiga. Tako ZOŽ u članku 10. propisuje relativne razloge za odbijanje registracije, koji se razmatraju u opozicijskom postupku koji zainteresirane osobe mogu pokrenuti temeljem prigovora sukladno odredbama članaka 44.-49. ZOŽ-a. Temeljem podnesenoga prigovora neće se registrirati ni znak ako je istovjetan s ranijim žigom registriranim za istovjetne proizvode ili usluge, odnosno ako zbog njegove istovjetnosti ili sličnosti s ranijim žigom i istovjetnosti ili sličnosti proizvoda ili usluga postoji vjerovatnost dovođenja javnosti u zabludu, što uključuje vjerovatnost dovođenja u vezu s ranijim žigom. Na temelju podnesenog prigovora znak neće biti registriran ako bi njegova uporaba vrijeđala neko od sljedećih ranijih prava : a)pravo na osobno ime, b) pravo na osobnu sliku, c) autorsko pravo te d)pravo industrijskoga vlasništva. Odredbom članka 10. stavka 4. ZOŽ-a relativni razlozi odbijanja uređeni su u odnosu na tvrtku i njezinu moguću razlikovnost sa žigom drugog imatelja. Tako je propisano da temeljem podnesenog prigovora znak neće biti registriran ako bi njegova uporaba vrijeđala pravo osobe koja je u vrijeme podnošenja prijave za registraciju žiga imala tvrtku, pod uvjetom da je ta tvrtka ili bitni dio tvrtke istovjetan s prijavljenim znakom ili sličan prijavljenom znaku i pod uvjetom da su istovjetni ili slični proizvodi ili usluge predmet djelatnosti te tvrtke, osim ako je podnositelj prijave u trenutku prijave imao istovjetnu ili sličnu tvrtku. Člankom 45. ZOŽ-a uređena su temeljna pitanja glede podnošenja prigovora. Prigovor na registraciju žiga, koji se može temeljiti samo na razlozima za odbijanje iz članka 10. ZOŽ-a, treba se Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo podnijeti u roku od tri mjeseca od datuma objave prijave za registraciju žiga, a to pravo, među ostalim, ima i osoba koja je imala tvrtku u smislu članka 10. stavka 4. ZOŽ-a. Uz prigovor se za rješavanje mogućih konflikata između tvrtke i žiga različitih imatelja može koristiti i institut proglašenja žiga ništavim. Buduće da se često podudara nečija tvrtka i žig, nositelju žiga stoje na raspolaganju i modaliteti građanskopravne zaštite žiga iz članaka 125.-

135. ZOŽ-a. Temeljem navedenih odredaba ZOŽ-a, nositelj žiga i ostali ovlaštenici, ako su im povrijeđena ili ugrožena prava iz članka 11. ZOŽ-a, mogu tužbom zahtijevati od nadležnog suda sljedeće : a) utvrđivanje postojanja povrede žiga (a samim tim i tvrtke), b) prestanak povrede žiga, c) prestanak poduzimanja štetne radnje i zabranu povrede žiga, d) oduzimanje i uništenje predmeta u vezi s povredom žiga, e) naknadu štete, za uobičajenu naknadu i za korist stečenu bez osnove te f) objavljivanje presude na trošak tuženika. Postupak u povodu ove tužbe je hitan, za razliku od postupka iz ZTD-a za kojeg nije izričito predviđena hitnost⁷⁹.

5.4. Kaznenopravna zaštita tvrtke

Za razliku od navedenih modaliteta pravne zaštite, kaznenopravna zaštita ograničena je samo na teže povrede koje su kao takve opisane u zakonu. Kaznenopravna zaštita tvrtke propisana je odredbom članka 261. Kaznenog zakona gdje stoji: „Tko neovlašteno uporabi tuđu tvrtku ili u nju unese obilježja koja stvaraju zabunu glede predmeta poslovanja trgovačkog društva, identiteta ili povezanosti s drugim društvom i na taj način pribavi imovinsku korist ili prouzroči štetu kaznit će se kaznom zatvora do tri godine. „Pokušaj tog djela također je kažnjiv. Za povredu žiga, koja je normirana člankom 288. Kaznenog zakona, zapriječena je istovjetna kazna. Razlog inkriminacije ovog kaznenog djela nije samo u zaštiti prava nositelja tvrtke nego i u zaštiti potrošača i trgovine. Takvim se očitim prijevarnim korištenjem tuđih prava prijevarno postupaju, te treće osobe, prije svega kupce ili korisnike usluga dovodi u zabludu. Kazneni postupak za ovo kazneno djelo po službenoj dužnosti pokreće i vodi nadležni državni odvjetnik jer za to postoje opravdani kaznenopravni i kriminalnopolitički razlozi, budući da je namjera počinitelja da obmani korisnika ili potrošača. Naime, u sustavima u kojima je registracija tvrtke konstitutivni čin priznanja tvrtke prevladava pretpostavka da uvijek kada se netko okoristi tuđom tvrtkom, to radi umišljajno, makar to bio i eventualni umišljaj, jer se polazi od činjenice da počinitelj mora znati da vrijeđa tuđe pravo, pa da takvu povredu i hoće. Budući da se registrirane tvrtke javno objavljuju u službenim glasnicima, počinitelj se ne bi mogao uspješno braniti da mu postojanje tvrtke nije bilo poznato, ali mu se mora omogućiti obaranje takve pretpostavke⁸⁰. Duljina roka potrebna za nastupanje zastare pokretanja kaznenog postupka određena je u KZ-u te ovisi o težini kazne

⁷⁹ Zlatović, D., Novi zakon o izmjeni Zakona o trgovačkim društvima i zaštita tvrtke u hrvatskom pravu, Hrvatska pravna revija, Zagreb, 2013., str. 53

⁸⁰ Zlatović, D., Pojam i zaštita tvrtke, Hrvatska pravna revija, 2005., str. 30

propisane za kazneno djelo. Za kazneno djelo iz članka 261. KZ-a kazneni postupak ne može se pokrenuti kad protekne deset godina od počinjenja tog djela. Isti rokovi su određeni i kod zastare izvršenja kazne, s time da se računaju od izvršenja kazne.

6. ZAKLJUČAK

Tvrtka je ime pod kojim trgovačko društvo posluje i sudjeluje u pravnom prometu.

Ona je trgovačko ime, odnosno ime kojim se trgovac služi u obavljanju svoje gospodarske djelatnosti s trećima, te se u tom smislu društvo u poslovnom prometu identificira s tvrtkom. Pored naznake kojom se поближе obilježava ime društva, tvrtka sadrži još i naznaku predmeta njegova poslovanja i oznaku koja upućuje na tip društva. Budući da se upravo po tvrtki njezin nositelj razlikuje od ostalih pravnih subjekata, temeljna funkcija tvrtke ogleda se u individualiziranju društva. Prema članku 24. ZSR-a, jedan od podataka koji se u sudskom registru upisuju za sve subjekte upisa jest tvrtka, skraćena tvrtka i prijevod tvrtke, odnosno naziv, skraćeni naziv i prijevod naziva. A njena iznimna značajnost vjerovatno najbolje proizlazi iz odredbe članka 19. Pravilnika o načinu upisa u sudskom registru prema kojoj tvrtka i skraćena tvrtka spadaju u grupu „temeljnih podataka” o svakom subjektu.

Kako će glasiti tvrtka izbor je trgovačkog društva, a određuje se izjavom o osnivanju društva, društvenim ugovorom, odnosno statutom društva. S obzirom na to da se trgovačko društvo u poslovnom prometu identificira sa svojom tvrtkom, odluka o tome kako nazvati društvo jedna je od najvažnijih odluka njegovih osnivača. Pri donošenju te odluke osnivači su ograničeni u izboru određenim načelima i pravilima koje definira prvenstveno Zakon o trgovačkim društvima, a potom Zakon o sudskom registru, Pravilnik o načinu upisa u sudski registar, Zakon o trgovini, Zakon o žigu i sl. Materiju tvrtke uređuju i neki drugi propisi, kao npr. Zakon o obrtu, Zakon o zadrugama, Zakon o ustanovama, Zakon o kreditnim unijama ili Zakon o osiguranju. Među njima je ipak samo Zakon o trgovačkim društvima taj koji jedini sustavno i najpotpunije uređuje tvrtku. Zbog toga na njegove odredbe upućuju i propisi koji uređuju tvrtku drugih pravnih ili fizičkih osoba kao i propisi o pravnim osobama koje nisu društva i nemaju tvrtku nego naziv. Njegovih 19 članaka unutar glave „Tvrtka” propisuju pojam tvrtke trgovačkog društva, njezin sadržaj, kao što definiraju i način njene uporabe, prijenosa i zaštite. Isto tako, ustanovljuju i načela na kojima se temelji pravni učinak tvrtke. Baš zbog te kvalitetne normiranosti trebalo bi i u svakidašnjem životu te u kolokvijalnom govoru paziti da se riječ „tvrtka” rabi na pravno ispravan način.

LITERATURA

- Barbić, Jakša, Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2008
- Bračun, Maja, FIP - Financije i pravo, Vol. 5 No. 1, 2017.
- Gorenc, Vilim, Komentar Zakona o trgovačkim društvima, 4. izmijenjena i dopunjena naklada, Zagreb, 2008.
- Petrović, Siniša i Ceronja, Petar, Osnove prava društava, Zagreb, Pravni fakultet sveučilišta u Zagrebu, 2019.
- Terek, Darko, Upotreba tvrtke trgovačkih društava nakon 1. travnja 2008. godine, Računovodstvo i financije, 2008.
- Trkanjec, Matej, Načela tvrtke kao osnova identifikacije trgovačkih društava, Hrvatska pravna revija, 2018
- Vidović, Ante, Aktualna pitanja načela i zaštite tvrtke trgovačkog društva, Pravo i porezi, br. 12/13, Zagreb, 2013.
- Zlatović, Dragan, Pojam i zaštita tvrtke, Hrvatska pravna revija, 2005
- Zlatović, Dragan, Novi zakon o izmjeni Zakona o trgovačkim društvima i zaštita tvrtke u hrvatskom pravu, Hrvatska pravna revija, Zagreb, 2013.

PRAVNI IZVORI

- Kazneni zakon (pročišćeni tekst zakona, NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21)
- Odluke Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske
- Odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske
- Pravilnik o načinu upisa u sudski registar
- Zakon o kreditnim unijama (NN 121/2019)
- Zakon o obrtu (NN 143/13, 127/19, 41/20)
- Zakon o obveznim odnosima (pročišćeni tekst zakona, NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22)
- Zakon o osiguranju (NN 30/15, 112/18, 63/20, 133/20, 151/22)
- Zakon o sudskom registru (pročišćeni tekst zakona, NN 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13, 93/14, 110/15, 40/19, 34/22)

- Zakon o trgovačkim društvima (pročišćeni tekst zakona, NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22)
- Zakon o trgovini (pročišćeni tekst zakona, NN 87/08, 96/08, 116/08, 76/09, 114/11, 68/13, 30/14, 32/19, 98/19, 32/20)
- Zakon o udrugama (pročišćeni tekst zakona, NN 74/14, 70/17, 98/19, 151/22)
- Zakon o zadrugama (pročišćeni tekst zakona, NN 34/11, 125/13, 76/14, 114/18, 98/19)
- Zakon o žigu (NN 14/19)